

**ÇOCUK YAŞTA,
ERKEN,
ZORLA EVLİLİKLER**

"Bu Sözleşme uyarınca çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır."

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, 1989

"Daha erken yaşta ergin olsa bile, on sekiz yaşını doldurmamış kişi" çocuktur.

5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu

Türkiye'de 18 yaşını doldurmuş olanlar, reşittir.

Türk Medeni Kanunu Madde 11

** Çocuk Yaşta, Erken, Zorla Evlilikler Broşürü, Temmuz 2022'de KADAV'ın düzenleyiciliğini yaptığı Çocuk Yaşta, Erken, Zorla Evliliklere yönelik yapılan etkinliklerin içerikleri ile hazırlanmıştır.

ÇOCUK YAŞTA, ERKEN, ZORLA EVLİLİKLER

HANGİ EVLİLİKLERİ ÇOCUK YAŞTA, ERKEN, ZORLA EVLİLİKLER OLARAK TANIMLARIZ?

Çocuk yaşta evlilik: Taraflardan en az birinin çocuk olduğu hem resmi hem de gayri resmi evliliklere denir. Çocuğun istek ve rızasından bahsedilemeyeceği gibi, evliliğin o ülke yasalarınca mümkün olmasının da önemi yoktur.

Erken Evlilik: Tanım yaştan bağımsızdır. Henüz evliliğin getireceği sorumlulukları üstlenebilecek fiziksel, duygusal, cinsel ve psikolojik gelişim düzeyinde olmayan kişilerin evliliklerini ifade eder.

Zorla evlilik: İki kişiden en az birinin evlilik için tam ve özgür rıza göstermediği ya da tam ve bilgilendirilmiş olarak rıza gösterme kapasitesinden yoksun olduğu evlilik türüdür. Fiziksel, psikolojik, finansal, cinsel ve/veya duygusal baskı ve tehdit devreye girebilir.

ÇOCUK YAŞTA EVLİLİKLER İNSAN HAKLARI İHLALİDİR

Tüm dünyada çocuk yaşta evlendirilen kadınların sayısı erkeklerinkinin yaklaşık 6 katıdır. Ayrıca, her durumda kız çocukları çocuk doğurmaya, başta bakım emeği olmak üzere toplumsal cinsiyet rollerini üstlenmeye zorlandıkları için çocuk yaşta evliliklerin sonuçlarını en ağır şekilde yaşamaktadır. Bu durum hem köken sebebin hem de açığa çıkan sorunların toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile doğrudan ilgili olduğunu gösterir. Toplumdaki diğer tüm eşitsizlikler, sorunu kız çocukları ve kadınlar açısından ağırlaştırır.

Biyolojik, psikolojik ve sosyal açıdan gelişimlerini tamamlamadan, tam ve özgür rıza göstermedikleri evliliklere zorlanan kız çocuklarının elinden çocuklukları alınır. Eğitim, sağlık ve istihdam başta olmak üzere pek çok temel

haktan; en önemlisi de kendi hayatları, bedenleri ve cinsellikleri ile ilgili karar hakkından yoksun bırakılırlar. Akranlarından yalıtılır, çoğunlukla kaldıramayacakları sorumlulukları üstlenmeye ve şiddet görme risklerinin yüksek olduğu ortamlarda yaşamaya zorlanırlar.

Çocuk yaşta evlilikler; fiziksel, cinsel, ekonomik ve duygusal istismar biçimlerini içerir. Bedensel, ruhsal ve sosyal tahribatlar yaratarak "iyi oluş halini" yani sağlığı etkiler.

Çocuk yaşta evlendirilen kız çocuklarının cinsel ilişkiyi reddetme güçleri yetişkinlere göre sınırlıdır. Bu tür evliliklerin büyük bölümünde kız çocukları kendilerinden yaşça büyük erkeklerle evlendirilir ve cinsel ilişkiye zorlanır. Bu evlilik adı ile

meşrulaştırılmaya çalışılsa da "çocuğun cinsel istismarı"dır. Burada fail erkek yanında çocuğu evliliğe zorlayan aile bireyleri ya da vasi yanında tanık olup bildirim yapmayanlar da suçludur. Kız çocuklarının yaşadığı bu cinsel şiddet biçimine erken yaşta doğuma zorlanmanın yol açtığı sağlık sorunları ve ölüm riski, cinsel yolla bulaşan hastalıklara karşı korunmasızlık eklenir.

Çocuk yaşta ya da erken evlenen kadınların diğer yaş gruplarındaki kadınlara oranla evliliklerinde fiziksel şiddete de daha fazla maruz kaldıklarını bilinmektedir.

ÇOCUK YAŞTA, ERKEN VE ZORLA EVLİLİKLERİ ÖNLEMELİYİZ!

Çocukların ihmâl ve istismardan korunması tüm toplumun görevidir ve ancak çocukların haklarının ve üstün yararının diğer her şeyden (ekonomik kaygı, aile, kültür, gelenek vb) üstün tutulmasına bağlıdır.

Türkiye'nin, imzalamış olduğu, sınırları içinde yaşayan vatandaş ya da mülteci herkes için geçerli olan uluslararası sözleşmelere ve çocuk koruma yaklaşımına göre, çocuk yaşta evlilik kabul edilemez.

Bir çocuğun evliliğe zorlandığını gördüğümüzde ya da risk belirdiğinde şikâyet ve bildirim mekanizmalarını hızla devreye sokmak hepimizin sorumluluğudur. Aynı zamanda korunma ihtiyacı içerisinde olan bir çocuğu gören herkes, bu durumu çocuğun korunmasından sorumlu makamlara bildirmekle yasal olarak yükümlüdür. Eğer çocuğun bu hali ona karşı bir suç işlenmesinden kaynaklanıyorsa, bu durumun aynı zamanda suçun soruşturulmasından sorumlu kurumlara da bildirilmesi gerekir.

Bireylerin özgürce evlenebilme ve evlenmeyi reddetme haklarını korumak için ek yasal önlemler alınmalıdır. Yasalara, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik bütüncül politikalar, güçlü çocuk koruma mekanizmaları, kamu görevlilerine yönelik eğitimler, ailelere ve topluluklara yönelik bilinçlendirme çalışmaları eklenmelidir. Kız çocukları ve kadınları güçlendirecek toplumsal cinsiyet eşitliği temelli güçlendirme faaliyetleri planlanmalıdır.

Kadınlar olarak çocuk yaşta, erken ve zorla evlendirilmelerin neden ve sonuçlarını, biz kadınların hayatlarında yarattığı tahribatı yüksek sesle dile getirmeli ve karşı çıkmalıyız.

Evlenme yaşı konusunda Türkiye Cumhuriyeti yasalarında yer alan tutarsızlıklar ve suistimale izin veren boşlukların giderilmesi üzerine kadın örgütleri çocuğun ve kadınların üstün yararını gözeterek mücadele etmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Yasalarında Nasıl Ele Alınıyor?

- Türkiye Cumhuriyeti'nin mevcut yasalarına göre 17 yaşını doldurmuş kişiler veli veya vasilerinin yazılı izni ile evlenebilirler. Veli ya da vasisi olmayanlar ise vesayet makamının (sulh mahkemesi) izni ile evlenebilirler.
- Olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebebin varlığı halinde 16 yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine, kendisinin başvurusu üzerine hâkim (aile mahkemesi hâkimi) izin verebilir. Hâkimin evlenme izni verebilmesi için olağanüstü durum bulunması ve çocuğun yararının çocuğun sözleşme yapabilmek için gerekli ayırt etme gücüne sahip olduğunu, sosyal çevre ve baskında bağımsız olarak tam ve bağımsız iradesinin ve onayının bulunduğunu tespit etmesi çocuğun bugünkü ve olası evlilik sonrası şartlarının, aynı şekilde çocuğun hem fiziksel hem zihinsel hem de sosyal gelişiminin değerlendirilmesi gerekir.
- Evlilik, kişiyi ergin kılar. Evlenecek kişinin üçüncü kişilere karşı da hukuki sorumluluklarında değişim olacağı dikkate alınmalıdır. Henüz ergin olmayan kişi, evlenme ile üçüncü kişilere karşı borçlandırıcı işlemler ve haksız fiillerinden de sorumlu hale gelir.
- Taraflardan her ikisinin de erken yaşta evliliğe olanak veren bir ülkenin vatandaşı olması ve Türkiye'de evlenecek olmaları durumunda, evlenme akdi şekil açısından Türk hukukuna tabi olacaktır. Dolayısıyla resmi nikâh kıyılması gerekecektir. Evlenme akdinin kamu düzeninden olması, devlete, çocuk yaşta evliliği bir başka ülkede gerçekleşmiş olması halinde bile tanımama yetkisi verir.
- Bir çocukla evlenen kişi yetişkin ise çocuğun cinsel istismarı suçunu işlemektedir. Çocuk yaşta birine yönelik cinsel içerikli davranışları suç olarak kabul eden Türk Ceza Kanunu açısından ise kişi bulunduğu yer hukukuna tabidir.

Çocuk yaşta bir kişi ile evlenen veya bu yaşta bir kişiyi evlendiren kişiler, Türk vatandaşı olmasalar bile eylemleri suç kabul edilerek soruşturma ve kovuşturmaya tâbi olacaktır. (Çocuğun cinsel istismarı (TCK md.103) /Reşit olmayanla cinsel ilişki (TCK md.104)

- Korunma ihtiyacı içerisinde olan bir çocuğu gören kişiler bu durumu;

Kolluk görevlilerine, Cumhuriyet Savcılığı/Çocuk Büro Savcısına, Aile ve Sosyal Hizmetler İl-İlçe Müdürlüğü'ne, ALO 183'e bildirebilir. Çocuk (kendisi veya onu temsile yetkili kimse aracılığı ile) ve/veya çocuğun bakımından sorumlu kimseler de Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın il ve ilçe teşkilatlarına başvurabilir. Başvuru, yazılı veya sözlü olarak yapılabilir.

- Acil durumlarda (yakın zamanda evlendirilme tehlikesi, çocuğun kaçırılma olasılığı, kendinden yaşça büyük biriyle evlendirilmeye çalışılması, çocuğa karşı bir suçun işlenmiş olması vb) acil koruma tedbirleri alınabilir. (Çocuk Koruma Kanunu'nun 9. Maddesi)

- Eğer çocuk evlenmeye zorlanıyorsa veya evlendirilmiş olan çocuk evlendirildiği kişi veya ailesinin zorlamasına maruz kalıyorsa, Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun gereğince aile içi şiddetten korunmaya özgü düzenlemelerden de yararlanma imkânı vardır. Bu durumda şiddet mağduruna yönelik olarak koruyucu tedbirler, şiddet uygulayana yönelik olarak da önleyici tedbirler uygulanır.

- Bakım gözetimi altındaki çocuğu evlendiren veli veya vasi şu suçları işlemiş olur. 1. Tehdit, şantaj (TCK md.106-107) 2. Eğitim ve öğretim hakkının engellenmesi (TCK md.112) 3. Cinsel istismar veya reşit olmayanla cinsel ilişki (TCK md.103-104) suçları için azmettirme, yardım etme (TCK md.38-39) 4. İnsan ticareti (TCK md.80) 5. Koruma, gözetim, yardım ve bildirim yükümlülüğünün ihlali (TCK md.97-98) 6. Kötü muamele (TCK md.232) 7. Aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali (TCK md.233)

- Düğüne katılma vb. suretle evlenmeye şahitlik edenler bakımından koruma, gözetim, yardım ve bildirim yükümlülüğünün ihlali suçunu oluşturur. Bildirim yükümlülüğünün ihlali (TCK md.97- 98)

- Bir suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip de yetkili makamlara bildirimde bulunmayı ihmal eden veya bu hususta gecikme gösteren kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu kişi kolluk görevlisi ise verilecek ceza yarı oranında artırılır. Kamu görevlileri, çocuk yaşta evlilik, erken evlilik veya zorla evlendirmeyi sadece soruşturma makamlarına değil yetkili makamların hepsine bildirmekle yükümlüdür. Dolayısıyla çocuğun korunmasından sorumlu makamlara da bildirmeleri gerekir.

SÖZ KADINLARIN

"5 Ablam da çocuk yaşta evlendirildi, onların yaşadıklarını gördüm ve 28 yaşına kadar evlenmeyi reddettim"

"Çocuklarımı doğurduğumda ben de çocuktum birlikte büyüdük. Ama evlendirildiğim eşimin ailesinde kimse bana çocuk gibi davranmadı."

"İki kız kardeş olarak aynı aileye çocuk yaşta gelin olduk, çok mutsuzdum. Kardeşimle konuşmamıza bile izin vermiyorlardı. Boşanmam yıllarımı aldı, kardeşim hala o aileyle yaşamak zorunda. Ben çocuklarımın erken evlenmesine izin vermeyeceğim. "

"Komşum 12 yaşındaki kızını nişanladı. Çocuk fiziksel olarak o kadar küçüktü ki büyük görünsün diye topuklu ayakkabılar, özel kıyafetler giydirdiler. Duyduğumda onları şikayet edeceğimi söyledim, sonra çocuğun bluğ çağına girince 13'ünde evlendirildiğini öğrendim. Ne yapacağımı bilemedim. "

